

Rapportera exakt för artskyddet. Dina fynd kan få stor betydelse!

Rapporterade fynd på artportalen fyller en viktig funktion, inte bara för vår egen tillfredsställelse utan de används ofta som inventeringsunderlag i t.ex. vindkraftsärenden, detaljplaner, vägbyggnationer etc. Uppgifter i artportalen kan aldrig ersätta fältinventeringar men kan ändå ge viktig information och uppgifter om arter som kan missas vid inventeringar. Därför är det oerhört viktigt att fortsätta och rapportera det man ser. Den lagstiftning som hanterar artuppgifter heter artskyddsförordningen och finns i Miljöbalken. Artskyddsförordningen är en stark lagstiftning och utgångspunkten är att uppfylla lokal bevarandestatus för arten ifråga om det t.ex. gäller en vindkraftsetablering. Olika arter har olika bevarandestatus och därför blir självfallet hänsynen olika om det gäller en pilgrimsfalkshäckning eller en bofinkshäckning. De arter som är prioriterade finns förtecknade i bilaga 3 till handbok för artskyddsförordningen. Lagstiftningen har medfört att detaljplaner inte kunnat uppföras som t.ex. fallet med skidanläggningen i Örndalen i Härjedalen som stoppades p.g.a kungsörnshäckning. I vindkraftsärenden finns som bekant andra liknande domar. I vissa fall genomförs exploateringar men kan då resultera i krav på kompensationsåtgärder, dvs åtgärder som kompenserar förlusten av habitat för den skyddade arten.

Artskyddsförordningen är sedan 1,5 år tillbaka införd även i skogsvårdslagen och artskyddet gäller således även numera i skogslandskapet. Varje år avverkas ca 1% av skogsmarken i Sverige och i lika stor yta sker andra skogsbruksåtgärder, t.ex. gallring, bygge av skogsbilvägar etc. Skillnaden är att i dagsläget finns inga krav på markägare att inventera förekomst av arter inför t.ex. en slutavverkning. Således vet vi i dagsläget inte vilka arter som häckar i denna avverkningsanmälda skog. Skogsstyrelsen som är tillsynsmyndighet hinner i dagsläget inte besöka ens 10% av dessa avverkningsanmälda skogar och åtskilliga häckningsmiljöer för olika arter kan därmed gå förlorade, speciellt med tanke på att avverkningsarna pågår året runt. SOF-Birdlife sitter med i referensgruppen till den projektgrupp som skall förtydliga de regler som skall gälla. Vi hävdar att kunskapskravet även skall gälla för skogsbruksåtgärder liksom det gäller för detaljplaner eller vindkraftsärenden d.v.s skogen måste också inventeras på arter inför skogsbruksåtgärder! Det kan vara orimligt att inventera all skogsmark i landet, men skogsstyrelsen kan idag ställa krav på det med stöd av miljöbalken och hänsynsreglerna där. Med den information från nyckelbiotopinventeringar, satellitdata och annat som finns idag kan man få en ganska klar bild över om det inom ett avverkningsanmält område skulle kunna finnas prioriterade fågelarter och således förelägga om en fågelinventering innan avverkning. Detta borde vara självklart i t.ex. äldre flerskiktad skog med stort lövinslag för att ta ett exempel. Sparar man då inte redan värdefulla träd och annat där? Jodå, upp till några procent av marken kan komma att lämnas, men är det rätt hänsyn som sparas och i tillräcklig mängd för att den prioriterade arten skall kunna leva vidare- det är inte alls säkert! Säg att vi har en talltitehäckning, räcker det då med att spara några högstubbar där den kan häcka i? Förmodligen inte utan här krävs delvis annan och mer hänsyn t.ex. flerskiktad struktur, se <http://www.slu.se/sv/om-slu/fristaende-sidor/aktuellt/alla-nyheter/2014/3/storskalig-rojning-och-gallring-hot-mot-talltitor/> . Kanske så mycket att det når över den nivå som skogsvårdslagen kräver. Är det rimligt? Vi menar att det är det OM vi skall ha talltitor kvar i skogen. Har man efter 15 års väntan äntligen fört in artskyddsförordningen i skogsvårdslagen skall man också efterleva dess syfte!

För varje av de 54 prioriterade arterna i skogen skall myndigheterna göra en artvis vägledning. Denna skall beskriva artens krav och vilken anpassad skogshänsyn arten behöver. Den skall även bedöma regionala och i möjligaste mån lokala variationer hos arten. Skogsstyrelsen anlitar artskyddsexperter

från artdatabanken för detta och SOF-Birdlife kommer att kunna lämna synpunkter på innehållet i de artvisa vägledningarna under hösten.

Åter till kunskapskravet. Idag finns genom satellitdata så bra upplösning att det går att avgöra med stor sannolikhet förekomst av vissa arter genom att man matar in data om artens habitatkrav i en datamodell. Ut kommer en karta med sannolikheter för artens förekomst. Dessa habitatmodeller har kommit längst för skogshöns och för hackspettar. T.ex. finns habitatmodell för hela Jönköpings län när det gäller sannolikhet för förekomst av tjäderlekplatser. Genom stickprov har man konstaterat att modellen har stor träffsäkerhet och är pålitlig. Vi har påtalat för skogsstyrelsen möjligheten att kunna utveckla habitatmodeller för ett antal arter, men ännu så länge utan framgång. Här behövs påtryckningar! Lämpliga arter i detta sammanhang är t.ex. tjäder, mindre hackspett, tretåig hackspett och järpe som även kan täcka habitatkrav även för andra arter. Med bra och träffsäkra habitatmodeller blir behovet av inventeringar mindre, möjligheten för myndigheten att bedöma lokal och regional bevarandestatus för arten ökar. Man kan helt enkelt göra mer rättsäkra bedömningar när det gäller t.ex. avverkningar och krav på hänsyns- och skyddsåtgärder. Habitatmodeller är dessutom ett utmärkt verktyg för att beskriva ”grön infrastruktur” något myndigheterna har krav på sig att ta fram planer för.

En annan diskussion referensgruppen har fört har varit förekomst av en art. När förekommer en art i ett område? Frågan kan tyckas löjlig, förekommer den så förekommer den, eller? Här kommer vi in på tillförlitligheten av artportalen och överskriften i bloggen. Rapporteringen är i dagsläget i många fall för oprecis för att kunna användas vid t.ex. avverkningsanmälningar. Vi som fågelskådare är inte alltid vana vid att rapportera exakt eftersom fåglarna rör sig ganska mycket. Vi har heller inte haft några bra kartor i ”gamla svalan” och inte kunnat rapportera exakt. Med nya svalan är detta möjligt! Det är möjligt att lägga in exakt GPS-position och kartorna är idag tillräckligt bra för att kunna hitta exakt position och glöm inte häckningskriterierna. Så vår vädjan är att rapportera så exakt som du kan om du ändå rapporterar! Det kan komma att visa sig mycket viktigt om vi skall kunna hävda vår framtida skogsfågelfauna. Det är naturligtvis inte bara i skogen utan all rapportering bör bli mer exakt, nu när vi har chansen och när det kan hjälpa fågelskyddsarbetet!

Det pågår en diskussion omkring rapporteringen av ovanliga arter på artportalen och om det som rapporteras kan hamna i fel händer och detta var bl.a. uppe till diskussion på SOF-Birdlifes årsmöte. Man skall veta att man alltid kan kryssa i om man vill att observationen skall vara skyddad och hur länge. Man kan förmodligen aldrig göra ett helt säkert system och det är oerhört beklagligt om skyddade observationer ändå i enstaka fall hamnar i fel händer. Man bör dock väga det emot att observationen kommer till myndighetens kännedom vid t.ex. en avverkningsanmälan och då förhoppningsvis kan få ett skydd. Endast ett fåtal personer på varje myndighet har behörighet att se skyddade uppgifter.

Christer Johansson

Lasse Bengtsson

SOF-Birdlifes representanter i referensgruppen till projektet som heter ”artskydd i skogen” och drivs av Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket. Läs mer på projektets hemsida:

<http://www.skogsstyrelsen.se/Myndigheten/Projekt/Pagaende-projekt/Artskydd-i-skogen/>